

Б Е Л Е Ж К И

- 1 Декларация прав народов России. 2 /15/ ноября 1917 г. - В: Декреты Советской власти, Т. I, М., 1975, ф. 39-41.
- 2 Сборник законов и распоряжений Рабоче-крестьянского Правительства Украины, Харьков, 3 июня 1925 г.
- 3 Димитров, Д. Сметанка. За българските училища в Украйна. Част първа. Съставен според Бернашевски и Звягинцев, Одеса, 1924.
- 4 Библиографски указател. Книгоиздаване на български език в СССР /1917-1944/ С., 1983.
- 5 Государственный архив Запорожской области /ГАЗО/, ФР-3666, оп. I, е.х. 434, л. 191; Партархив Запорожского обкома УКП, ф. 369, оп. I, е.х. 5, с. 28.
- 6 ГАЗО, ФР-3666, оп. I, е.х. 422.
- 7 Колективист, бр. 7 от яну. 1931 г.; Р. Кандева е авторка на няколко читанки и христоматии, издадени в Таврия. Известна е също като авторка на детски разкази и повести. Под нейна редакция излиза в. "Бъди готов". В своите "Пътни бележки" тя посочва, че Преслав е ковачница на педагогически кадри за българските райони в Украинска ССР и Крим. Кандева, Р. Пътни бележки, Колективист от 16 юли 1934 г.; Кандева-Гирганова, Д., Кандева-Шискова, В. Учителката Райна /Кандева/. С., 1987.
- 8 Центральной государственной архив Октябрьской революции /ЦГАОР/, Киев, ф. 166, оп. II, од. 36. 44, с. 8 - организационно инструкторски отдел. Протоколи на научно-методическия сектор на Паркомпроса на УССР от 25 март 1933.
- 9 Маркова, Л. в статията си в книгата "Рассы и народы", Наука, Москва, 1984. Тя се позовава на книгата "Современные этнические процессы в СССР", М., 1977 г., 336-338.

НЕПУБЛИКУВАНИ ДОКУМЕНТИ ЗА СЪЕДИНИТЕЛНОТО ДВИЖЕНИЕ
В ДОБРУДЖА ПРЕЗ 1885 г.

Велико Лечев

Съединението на Княжество България и Източна Румелия на 6/19 септември 1885 г. е акт с огромно значение за решаването на българския национален въпрос. В него взема участие целият български народ. Поради откъсването на Северна Добруджа през 1878 г. от България в тази и в южната ѝ част съединителната идея съвсем естествено печели много привърженици.

Представените четиринадесет документа от Централния военен архив /ЦВА/ и от Държавния архив /ДА/ в Добрич не са публикувани досега.¹ Едни от тях /№№ 2, 8, 11, 12/ отразяват спонтанния израз на патриотичен възторг, обхващанал добруджанци непосредствено след провъзгласяване на Съединението. Други /№№ 1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10/ са свързани със сформиранието на доброволчески чети. Интересна информация съдържат документи № 13 и № 14, от които се вижда, че нашите сънародници от Северна Добруджа, участвали в защита на Съединението, отстояват активно българската национална кауза и след подписването на Ньойския мирен договор.

Документите са подредени хронологично. Правилният е осъвременен, като са запазени стилните особености на текста. Дописанията думи са поставени в квадратни скоби.

1. ТЕЛЕГРАМА НА ВАРНЕНСКИЯ ОКРЪЖЕН УПРАВИТЕЛ ТОДОР ДАГОРОВ ДО МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА КНЯЖЕСТВО БЪЛГАРИЯ ПЕТКО КАРАВЕЛОВ ОТНОСНО СФОРМИРАНЕТО НА ДОБРИЧКАТА ДОБРОВОЛЧЕСКА ЧЕТА
Варна, 9 септември 1885 г.

Съставихме чета на брой 142-ма доброволци за подпомагане на общото дело в нужда. Дотогаз обучение. Молим отпуснете пушки.

/Тодор/ Дагоров

ЦВА, ф. 22, оп. 3, а.е. 41, л. 172. Оригинал. Ръкопис.

2. ТЕЛЕГРАМА НА ВОЕННИЙ НАЧАЛНИК НА ВАРНЕНСКИ ОКРЪГ КАПИТАН ГУЛЕНКО ДО ВОЕННИЙ МИНИСТЪР НА КНЯЖЕСТВО БЪЛГАРИЯ КАПИТАН КОНСТАНТИН НИКИФОРОВ ОТНОСНО ОСТРАТА ПУЖДА ОТ ВЪОРЪЖАВАНЕ НА МЕСТНОТО НАСЕЛЕНИЕ
Варна, 9 септември 1885 г.

Все населенне Варненского округа просят о выдаче оружия если возможно. Прому распоредения об отпуске еще 5 тысячи ружей.

Капитан Гуленко

ЦВА, ф. 22, оп. 3, а.е. 41, л. 5. Оригинал. Ръкопис.

3. ТЕЛЕГРАМА НА ВАРНЕНСКИЯ ОКРЪЖЕН УПРАВИТЕЛ ТОДОР ДАГОРОВ ДО ВОЕННИЯ МИНИСТЪР КАПИТАН КОНСТАНТИН НИКИФОРОВ ОТНОСНО НУЖДАТА ОТ ИЗПРАШАНЕ НА ИНСТРУКТУРИ ЗА ДОБРОВОЛЧЕСКИТЕ ЧЕТИ
Варна, септември 1885 г.

Във Варненски окръг има сформирани 64 чети, но няма за всички инструктори. Моля распоредете се да се отпуснат шест запасни инструктори от 5-та запасна дружина.

/Тодор/ Дагоров

ЦВА, ф. 22, оп. 3, а.е. 41, л. 256. Оригинал. Ръкопис.

4. ЗАПОВЕД НА ВОЕННИЯ МИНИСТЪР КАПИТАН КОНСТАНТИН НИКИФОРОВ ДО ШУМЕНСКИЯ ОКРЪЖЕН УПРАВИТЕЛ СТОЯН ЗАИМОВ ЗА СЪСРЕДОТОЧАВАНЕ НА ДОБРОВОЛЧЕСКИТЕ ЧЕТИ ОТ СЕВЕРОИЗТОЧНА БЪЛГАРИЯ В Г. ШУМЕН

София, септември 1885 г.

Доброволците, които ще се събират във Варненско, Разградско, Свищовско, Силистренско и Вашето окръжие,² ще се концентрират във Вашето окръжие. Затова влезте в сношение с окръжните управители.

Капитан /Константин/ Никифоров

ЦВА, ф. 22, оп. 3, а.е. 41, л. 57. Оригинал. Ръкопис.

5. ТЕЛЕГРАМА НА РУСЕНСКИЯ ОКРЪЖЕН УПРАВИТЕЛ МАРКОВ ДО МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ ПЕТКО КАРАВЕЛОВ ОТНОСНО НУЖДАТА ОТ ВОЕННИ ИНСТРУКТУРИ ЗА ДОБРОВОЛЦИТЕ ОТ ТУТРАКАН И БАЛБУНАР³

Русе, 11 септември 1885 г.

Моля за распоредяване да се оставят 12 души от запасните инструктори при опълченето в Тутракан и Балбунар.

Управител Марков

ЦВА, ф. 22, оп. 3, а.е. 41, л. 19. Оригинал. Ръкопис.

6. ТЕЛЕГРАМА НА СИЛИСТРЕНСКИЯ ОКРЪЖЕН УПРАВИТЕЛ СТАЙКОВ ДО УПРАВЛЯВАЩИЯ МИНИСТЕРСТВОТО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ ПЕТКО КАРАВЕЛОВ ЗА БРОЯ НА ДОБРОВОЛЧЕСКИТЕ ЧЕТИ В ОКРЪГА

Силистра, 11 септември 1885 г.

Само в града Силистра и околията има 12 чети. 700 души са об-

мундировани. Разпоредих се да се сформират още 4 чети. В Куртбунарска околия⁴ 400 души и 4 чети по 200 души. В Аккьдънларска околия⁵ чакат пушки и патрони. Гражданите и селяните от Силистренска околия на брой 700 души, от 30 години нагоре, ми заявиха, че желат да постъпят в сформираните 12 чети. За усиляването им е необходимо оръжие. Прося да ми се пратят от Русчук 1300 пушки "Кримки" за четите от Аккьдънлар и Куртбунар. Патрони има в тукашния военен склад.

Управител Стайков

ЦВА, ф. 22, оп. 3, а.е. 41, л. 51. Оригинал. Ръкопис.

7. ТЕЛЕГРАМА НА СИЛИСТРЕНСКИЯ ОКРЪЖЕН УПРАВИТЕЛ СТАЙКОВ ДО УПРАВЛЯВАЩИЯ МИНИСТЕРСТВОТО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ ПЕТКО КАРАВЕЛОВ ОТНОСНО ИЗПРАШАНЕТО НА ДОБРОВОЛЦИ ЗА Г. РУСЕ

Силистра, 11 септември 1885 г.

Вчера вечер една дружина от 30 доброволци с коне тържествено се изпратиха за Русе по сухо. Моля русенският окръжен управител да ги отправи где то има нужда. От Тутракан и Попина няколко други доброволци тоже с коне ще ги придружат.

Управител Стайков

ЦВА, ф. 22, оп. 3, а.е. 67, л. 60. Оригинал. Ръкопис.

8. ТЕЛЕГРАМА НА 35 ДУШИ-ДОБРОВОЛЦИ ОТ Г. СИЛИСТРА ДО ВОЕННИЯ МИНИСТЪР КАПИТАН КОНСТАНТИН НИКИФОРОВ С МОЛБА ДА ТРЪГНАТ ЗА Г. РУСЕ

Силистра, 11 септември 1885 г.

Тази вечер бяхме готови да замине с парахода "Опит" 35 души-доброволци, но капитанът отказа да ни приеме под предлог, че нямам разрешение от началството. Управителят помоли началника на флота в Русчук да ни приеме. Протестираме против това своеволие. Защо българското правителство харчи толкоз пари, когато в подобни свещени интриги не ни оставят да умрем час по-скоро за отечеството си. Гражданите искаха да откурат особен параход от Галац и да ни изпроводят.

За 35 души доброволци подписах:

Райков

ЦВА, ф. 22, оп. 3, а.е. 41, л. 43. Оригинал. Ръкопис.

9. ТЕЛЕГРАМА НА ВОЕННИЯ МИНИСТЪР КАПИТАН КОНСТАНТИН НИКИФОРОВ ДО РУСЕНСКИЯ ОКРЪЖЕН УПРАВИТЕЛ МАРКОВ ОТНОСНО ИЗПРАШАНЕТО НА ДОБРОВОЛЦИ ЗА Г. РУСЕ

София, 12 септември 1885 г.

Доброволците, които пристигат от Силистра, а тъй също от Тутракан и Попина, разпоредете се за отправянето им в Русе.

Подписал:

капитан Константин Никифоров

ИВА, ф. 22, ап. 3, а.е. 67, л. 59. Оригинал. Ръкопис.

10. ТЕЛЕГРАМА НА СИЛИСТРЕНСКИЯ ОКРЪЖЕН УПРАВИТЕЛ СТАЙКОВ ДО ВОЕННИЯ МИНИСТЪР КАПИТАН КОНСТАНТИН НИКИФОРОВ ОТНОСНО ЗАМИНАВАНЕТО НА ДОБРОВОЛЦИ ЗА Г. РУСЕ

Силистра, септември 1885 г.

Снощи с карахода за Русе заминаха 12 души доброволци.

Управител Стайков

ИВА, ф. 22, оп. 3, а.е. 67, л. 65. Оригинал. Ръкопис.

11. СПИСКЪТ НА СЛУЖИТЕЛИТЕ ОТ ГРАДСКОТО ОБЩИНСКО УПРАВЛЕНИЕ В ДОБРИЧ, ДАРИЛИ ПАРИЧНИ СУМИ НА ВОЕННОТО МИНИСТЕРСТВО ЗА ВОДЕНЕ НА СРЪБСКО-БЪЛГАРСКАТА ВОЙНА 1885 г.

Добрич, 10 ноември 1885 г.

Име	Длъжност	Месечна заплата	Дарена сума
1	2	3	4
1. Желяз Попов	кмет	2880 лв.	48 лв.
2. Киро Медникаров	помощник-кмет	1440 лв.	16 лв.
3. Стоян Халтъков	секретар	2280 лв.	25 лв.
4. Юрдан Икономов	бирник	1800 лв.	20 лв.
5. Сава Вочкеев	писар	1440 лв.	16 лв.
6. Никола Деветаков	писар	480 лв.	2 лв.
7. Дамян Иванов	писар	480 лв.	2 лв.
8. Иван Желязков	комисар	1080 лв.	6 лв.
9. Антон Попов	комисар	1080 лв.	6 лв.
10. Никола Меджидилчев	агент	1080 лв.	6 лв.
11. Тонко Свиначков	агент	1080 лв.	6 лв.
12. Никола Халтъков	агент	1080 лв.	6 лв.
13. Петър Колев	разсилен	720 лв.	4 лв.
14. Йосиф Вайс	градски архитект	2400 лв.	28 лв.
15. Янис Куцодмитрис	лекар	4000 лв.	88 лв.
16. Киро Станев	градски названти	600 лв.	3 лв.
17. Никола Каров	градски названти	600 лв.	3 лв.
18. Стано Иванов	градски названти	600 лв.	3 лв.

19. Влади Иванов	градски стражар	600 лв.	3 лв.
20. Димитър Кузманов	пъдар	480 лв.	2 лв.
21. Тома Николов	пъдар	480 лв.	2 лв.
22. Драгой Мирчев	градски часовникар	180 лв.	1 лв.
23. Стамат Мирво	учител	1920 лв.	21 лв.
24. Димитър Иванов	учител	240 лв.	1 лв.
25. Васил Попов	учител	1200 лв.	6 лв.
26. Желяз Пивачев	учител	1200 лв.	6 лв.
27. Коста Попов	учител	1080 лв.	6 лв.
28. Димитър Янев	учител	1080 лв.	6 лв.
29. Иван Златаров	учител	1080 лв.	6 лв.
30. Яни Кръстев	учител	1080 лв.	6 лв.
31. Михаил Велински	учител	960 лв.	6 лв.
32. Зафира Джамджиева	учителка	1200 лв.	6 лв.
33. Мария Попова	учителка	1000 лв.	5 лв.
34. Мария Атанасова	учителка	840 лв.	6 лв.
35. Бела Трифонова	учителка	840 лв.	5 лв.
36. Мария Стоянова	учителка	840 лв.	5 лв.
37. Калуша Димитрова	учителка	840 лв.	4 лв.
38. Христо Иванов	училищен слуга	720 лв.	3 лв.
39. Ламби Тодоров	училищен слуга	620 лв.	2 лв.
40. Димитър Илчев	училищен слуга	620 лв.	2 лв.

ДА, Добрич, ф. 181К, оп. 1, а.е. 3, л. 624. Оригинал. Ръкопис

12. ЗАЯВЛЕНИЕ НА СВЕЩЕНИК ХРИСТО ХОДЖЕВ ДО ВОЕННО-ИСТОРИЧЕСКАТА КОМИСИЯ В СОФИЯ ЗА УЧАСТИЕТО МУ КАТО ДОБРОВОЛЕЦ В ДОБРИЧКАТА ЧЕТА ПРЕЗ 1885 г.

с. Ботево /Варненско/, 15 март 1937 г.

В изпратеното ми удостоверение има две капитални грешки, които моля да се поправят. Едната е, дето е писано, че съм родом от Добрич. В Добрич отидох още малък. Там се учих, пораснах, но родният ми град е Струга. Другата грешка е, дето е писано, че съм бил учител. Аз не бях учител, а ученик. Нея година свърших трети клас и през есента щях да постъпя в четвърти клас в г. Варна, понеже в Добрич училището беше само трикласно. Но обяви се войната и почнаха да се записват ученици, учители и други доброволци. Аз се върнах в Добрич и се записах в Добричката чета, на която четник беше Димитър Ковачев.

Като прилагам удостоверението и училищното свидетелство, от което ще видите горните ми обяснения, моля да се поправят грешките и

ше в него родом от г. Струга, а думата учител се замени с а ученик.

За възстановяване на истината, надявам се, че молбата ми ще удовлетворена и след поправката ще ми се повърнат обратно, удостоверението, тъй и училищното свидетелство.

С почитание:

свещеник Христо Ходжев

ф. 42-м, оп. 1, а.е. 56, л. 15. Оригинал. Ръкопис.

13. МОЛБА ОТ ЙОРДАНКА КЪРКЧИЕВА ДО ЦЕНТРАЛНИЙ АРХИВ НА ВОЕННОТО МИНИСТЕРСТВО ЗА ИЗДАВАНЕ НА УДОСТОВЕРЕНИЕ ЗА УЧАСТИЕТО НА ПОКОЙНИЯ Й СЪПРУГ ГЕОРГИ КЪРКЧИЕВ /ОТ МАЧИН, СЕВЕРНА ДОБРУДЖА/ В СРЪБСКО-БЪЛГАРСКАТА ВОЙНА 1885 г.

София, 2 април 1939 г.

Господин Началник,

Моля да ми се дадат точни сведения за дружината, ротата и те за частта, където е бил причислен покойният ми съпруг Георги Къркчиев от с. Мачин /Северна Добруджа/, живущ в Силистра, Румъния, който е взел участие като доброволец в Сръбско-българската война през 1885 г.

Настоящото ще ми послужи да се снабдя с удостоверение или сертификат, отговарящ на подобни случаи, за по-нататъшното действие и получаване на пенсия и облекчаване на лошото ми материално положение.

Като неразделен другар по време на войната е бил опълченецът на Пенчев от Силистра, живущ в г. Шумен, Добруджански квартал.

С почит:

Й. Къркчиева - съпруга

ф. 42-м, оп. 1, а.е. 56, л. 104. Оригинал. Ръкопис

14. МОЛБА ОТ П. МИТЕВА ДО ВОЕННО-ИСТОРИЧЕСКАТА КОМИСИЯ В СОФИЯ ЗА ИЗДАВАНЕ НА УДОСТОВЕРЕНИЕ НА БАЩА Й Ю. МИТЕВ /ОТ МАЧИН, СЕВЕРНА ДОБРУДЖА/ ЗА УЧАСТИЕТО МУ КАТО ДОБРОВОЛЕЦ В СРЪБСКО-БЪЛГАРСКАТА ВОЙНА 1885 г.

София, без дата /след септември 1940 г./

Господин Председател,

Баща ми предстои да бъде изселен със семейството ни от г. Ма- /Добруджа/ сега в най-скоро време. За неговото настаняване искам редставя документ, от който да се вижда, че е бил доброволец

във войната от 1885 г., защото той сега е сам и не може да си нарежда живота. В последната война е бил интерниран от румънците и през цялото време е бил в тяхните затвори, като опасен елемент.

Моля Ви Господин председателя, да ми бъде изпратено едно удостоверение за участието му във войната по подобие на издаденото му такова № 64 от 12 март 1926 г. в два двойни екземпляра, които да ми бъдат изпратени в най-кратко време, защото аз на свой ред ще го изпратя на господин Генерал-управителя на Добруджа⁶ с молба да се има предвид сегашното тежко положение на баща ми, който заради неговото неведнъж проявявано родолюбие заслужава да бъде подпомогнат в тези тежки времена на принудително изселване от скъпата ни земя. Той обичаше Добруджа и все се надяваше, че тя⁷ ще стане българска, но съдбата му поднесе тази горчива чапа. Благодаря за стореното предварително.

С почитание:

П. Митева - дъщеря на
Ю Митев

ЦВА, ф.42-м, оп. 1, а.е. 56, л. 186. Оригинал. Ръкопис.

Б Е Л Е Ж К И

- ¹ Отделни документи за съединисткото движение в Добруджа са публикувани в: С р ъ б с к о - б ъ л г а р с к а т а война 1885 г. Сборник документи. С., 1985, с. 110, 259-261.
- ² За териториалния обхват на посочените окръзи вж.: А т л а с Народна Република България. С., 1973, с. 7.
- ³ Г. Кубрат /Разградско/.
- ⁴ Тервелска околия.
- ⁵ Дуловска околия.
- ⁶ На възврънатата към България през 1940 г. Южна Добруджа.
- ⁷ Визира се Северна Добруджа.